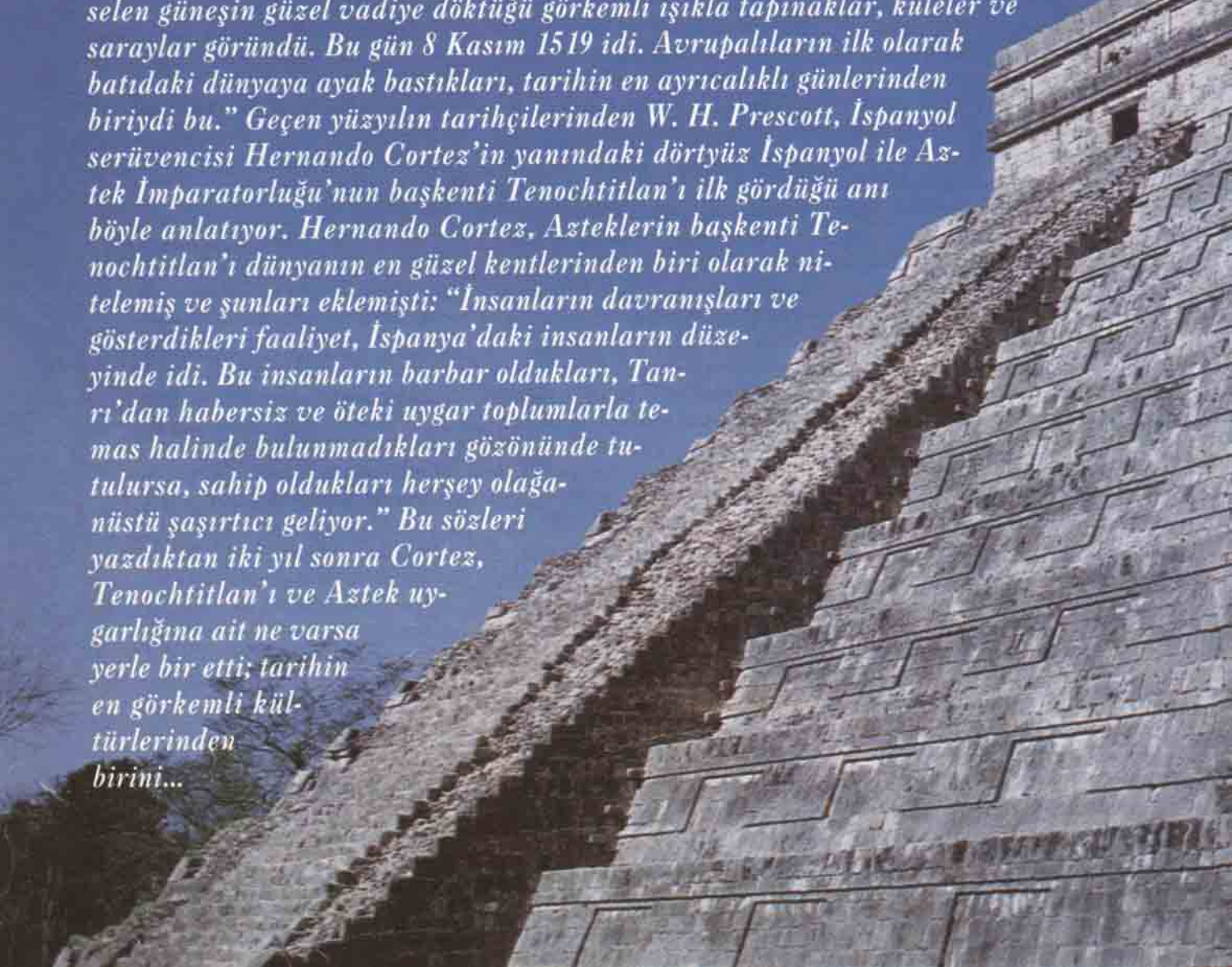

Güneşin Çocukları Aztekler

“Şafağın ilk hafif aydınlığında İspanyol komutanı, kitasını düzenlemeye girişmişti. Borular coşturucu seslerini, ta dağların uzak yankılarına karışıp sönüncüye dek suların ve ormanın üzerinde çınlattıkları zaman, yürekleri çarpa çarpa bayraklarının altında toplandılar. Yalnız sayısız Teocalli’lerin, basamaklı piramit tapınakların sunakları üzerindeki küll renkli sabah sisi içinde belli belirsiz seçilen kutsal ateşler, başkentini yerini belli ediyordu. Sonra, ta doğudaki sıradağlardan yükselen güneşin güzel vadiye döktüğü görkemli ışıkla tapınaklar, kuleler ve saraylar göründü. Bu gün 8 Kasım 1519 idi. Avrupalıların ilk olarak batıdaki dünyaya ayak bastıkları, tarihin en ayrıcalıklı günlerinden biriydi bu.” Geçen yüzyılın tarihçilerinden W. H. Prescott, İspanyol serüvencisi Hernando Cortez’in yanındaki dört yüz İspanyol ile Aztek İmparatorluğu’nun başkenti Tenochtitlan’ı ilk gördüğü anı böyle anlatıyor. Hernando Cortez, Azteklerin başkenti Tenochtitlan’ı dünyanın en güzel kentlerinden biri olarak nitelmiş ve şunları eklemiştir: “İnsanların davranışları ve gösterdikleri faaliyet, İspanya’daki insanların düzeyinde idi. Bu insanların barbar oldukları, Tanrı’dan habersiz ve öteki uygar toplumlarla temas halinde bulunmadıkları gözönünde tutulursa, sahip oldukları herşey olağanüstü şaşırtıcı geliyor.” Bu sözleri yazdıktan iki yıl sonra Cortez, Tenochtitlan’ı ve Aztek uygarlığına ait ne varsa yerle bir etti; tarihin en görkemli kültürlerinden birini...

AZTEKLER, insanlık tarihinde kurumları ve yaşam biçimleri hakkında çok az şey bilinen uluslardan biridir. Uygarlığa ait kalıntılar öylesine gözükmezlerdir ki, çoğu araştırmacı bunların çekiciliğine kapılarak, tarihsel değerlendirme yapmayı arka plana itmiştir. Yine de eldeki bazı kaynakların toparlanmasıyla Aztek tarihi hakkında bir fikir sahibi olunmuştur.

Azteklar, kuzeyden göçüp Mexico vadisi'ne ve yakınlarına yerleşmiş yedi akraba kabile'den en sonuncusu olup, bugünkü Mexico City'nin bulunduğu yerleri ele geçirmişlerdir. Ünlü Tenochtitlan kasabası İ.S. 1325 yılında, bu bölgede bulunan Texcoco gölündeki adaçıklar üzerine kurmuşlardır. O zamanlar sayıca az oldukları ve yoksul bir yaşam sürdürdükleri biliniyor. Azteklar, buldukları yerin sunduğu bazı avantajları fark etmişler; kanallar, setler yaparak kasabalarının çevresinde derin ve geniş hendekler kazmışlardır. Bu, aynı zamanda savunma yönünden de üstün bir duruma geçmelerini sağlamıştır. Bu işleri gerçekleştirmekte yararlandıkları mekanik mühendisliği, Azteklerin en büyük başarılarından biri haline gelmiş ve zenginleşmelerine olduğu kadar çevredeki kabileler üzerinde denetim kurmalarına da yardımcı olmuştur. 15. yüzyılın ikinci yarısında ve 16. yüzyılın başlarında Aztekler, yaptıkları fetihlerle güçlü bir imparatorluğun temelini attılar. Bu geniş imparatorluğu o sıralar

Montezuma II yönetiyordu. Çiftçilikte de ustalıklarını kanıtlayan Aztekler, Meksika'da tarıma dayalı bir yaşam sürdürmüşlerdi.

Nüfus
artık-
ça

Aztekların, Mexico Vadisi'nde kurdukları büyük imparatorluğun 1519'daki sınırları

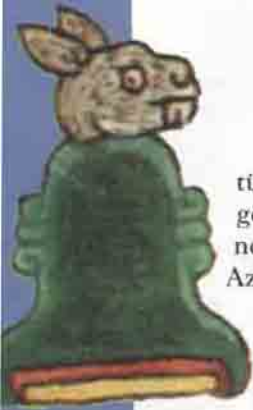
verimli toprakların azalması nedeniyle, komşularından "Chinampas" adını verdikleri yüzer bahçelerin yapım tekniklerini aldılar. Bu yapay bahçeleri yüzen şamandıralar üzerine; göl yataklarındaki zengin tortuları toplayıp sepetlere, altına kamyş ve ağaç kökleri olacak şekilde yerleştirerek oluşturmuşlardı. Dünyaya kazandırdıkları mısır, kakao, kajuçuk ve domates gibi çok değerli bitkileri işte bu "Chinampas"larda yetiştirmişlerdi. Aztekler'de bunun yanı sıra zanaat de oldukça gelişmişti; kuyumcular, silah yapımcıları, madenciler, çömlekçiler çok usta zanaatkarlardı. Yaptıkları nesnelere, müzelerde bugün bile hayranlıkla seyredilebilmektedir.

Günümüze kadar ulaşabilen pek az yapıt, Aztek uygarlığının bu yüksek düzeyine tanıklık eder. Mexico bölgesinde yapılan arkeolojik araştırmalarda, Azteklerle ait toprak evlerden oluşan yerleşim yerleri ile yüksek teraslara kurulan, heykellerle bezeli tapınaklar ortaya çıkarılmıştır. Orta ve Güney Amerika'da rastlanan kalıntıların bu denli hayranlık uyandırması, Azteklerle birlikte o bölgelerde yaşayan uygarlıklar hakkında spekülasyonların yapılmasına da neden olmuştur.

Uygarlığın İzleri...

Eski dünyadan tamamiyle bağımsız gelişmelerine rağmen Aztekler, Avrupa'dakinden hiç de aşağı kalmayan ileri bir uygarlık geliştirmişlerdi. 16. yüzyılın başlarında Orta

Meksika'da Aztek uygarlığıyla karşılaşıl-
duğunda, bu uygarlığa hayran kalma-
mak elde değildi. Azteklerin
muhteşem bir mimarisi, ti-
tiz kayıt tutma yöntemleri
ve Avrupalıların-
kinden çok
daha üs-

tün olan, gök cisimlerinin görünüm ve devinimlerine dayalı takvimleri vardı.

Azteklerin sanat eşyasıyla karşılaşan Albrecht Dürer, Ağustos 1520'de şunları yazıyordu: "Şimdiye dek kalbimi

böylesine sevince boğan bir şey görmemiştim. Her yanı tümüyle altından, bir kulaç boyunda bir güneş gördüm. Yine bir Ay'larını gördüm ki, som gümüşlendi, yine aynı büyüklükte idi. İki oda dolusu silah, zırh ve daha başka savaş araç-

gereçleri gördüm. Harikalar mı görüyorum demekten alamadım kendimi." Dürer'in sözünü ettiği altından güneş, 3.5 m çapında, 25 ton ağırlığında ve üzerinde Aztek takviminin yer aldığı bir semboldür. Azteklerin dinsel inançlarına ait sembollerin de bulunduğu bu takvimde en çarpıcı özellik, bir yılı 365 gün olarak kabul etmesi-

dir. Yıl, her biri 20 günden oluşan 18 Ay'a bölünmüştür. Ay ise, beşer günlük dört haftadan oluşmaktadır. Bu haftaların ilk günlerine tavşan, ev, çakmaktaşı ve kamış isimleri veriliyordu. Yıllar; kümeler, bağlar ve dönemler şeklinde grup-

Azteklerle Eski Dünya Halklarının Benzerlikleri

Alâeddin Şenel
AU SBF: Siyaset Bilimi Bölümü

Yeni Dünya yüksek kültürlerinin, Eski Dünya yüksek kültürleriyle hiç bir tarihsel ilişkisi olmamıştır; Eski Dünya'dan habersiz, bağımsız gelişmişlerdir. Yine de Aztekler hakkında okurken insanın kafasında ışıklar yanıp söner, çağrışımlar olur; bu iki dünyanın kültürleri arasında şaşırtıcı benzerlikler bulunur.

Aztekler ve Osmanlılar: Tarih benzeşmesinden başlayalım. Eski Dünya'da, İ.S. 10. yüzyılda, ileride "Osmanlılar" denecek olan ve yerleşik yaşam için geç kalmış göçebe halklar vardı. İ.S. 12.-13. yüzyıllarda yerleşmek üzere, Anadolu'ya sızılmaktaydılar. Aynı tarihlerde Yeni Dünya'da, aynı derecede geç kalmış bir halk vardı: Aztekler... Kuzeydeki Mexico yaylasından çıkıp gelmiş ve İ.S. 12. yüzyılda Güney Mexico vadisindeki Texcoco Gölü ortasındaki adalara yerleşmekteydiler. Aradaki benzerlik bununla da bitmiyor. Her iki halk, fetihçi bir karaktere bürünüyorlar, aynı yüzyıllarda yayılıp imparatorluklarını kuruyorlar. İkisinin de imparatorluklarını fetih, ganimet ve haraç sacayağı üzerine oturtmalarına ne demeli? Bu "yüzeysel" ve "biçimsel" benzerliklerin altında "yapısal" benzerliklerin bulunup bulunmadığını araştırmak, tarihçilerin işi... Aztekler ve İbrâniler: Azteklerin göller yöresine "Aztlan" (Beyaz Ülke) denilen bir bölgeden (belki çölden) göçüp gel-

dikleri sanılıyor. Yerleşik yaşama geçmeden önce, 150 yıl boyunca, âvâre bir yaşam sürmüşler. Bu süre boyunca avcılık ve toplayıcılık yaptıkları, uygun toprak bulduklarında mısır tarımıyla uğraştıkları biliniyor. Bu olgular, İbrânileri çağırıyor. İbrâniler de "vaad edilmiş ülke"ye yerleşmeden önce, Kitâb-ı Mukaddes'e göre kırk yıl çöllerde dolaşmışlardı. Gerçekten bu süre, Mısır'dan Çıkış'tan (L.Ö. 1200 dolayları), Dâvud'un krallığının kuruluşuna dek (L.Ö. 1000 dolayları) Azteklerdeki gibi yüzyılları bulmuştu. Bu süre içinde İbrâniler, "yerleşme ideolojisi" ya da "uygarlaşma ideolojisi" olarak düşünülebilecek "vaad edilmiş ülke" düşüyle ayakta kalabilmişlerdi. Bu süre içinde İbrâni kabilelerini "hâkimler" (bilgeler) denen din adamı patriarklar yönetmişlerdi. L.Ö. 1000 dolaylarında Eski Dünya'da yaşanana benzer bir durumun, İ.S. 1000 dolaylarında Yeni Dünya'da yaşanması şaşırtıcı değil mi? Gerçekten, Aztek kabilelerinin (calpulli) başında da, aynı zamanda savaşçı olan din adamları, on-

ların da ellerinde bir "yerleşme ideolojisi" vardı. Söylenceye göre, göç sırasında bir mağarada Huitzilopochtli (Vızıldayankuş Büyücü) ile karşılaşmışlardı. Bu tanrı, Aztekleri kendi (has) kavmi olarak seçmişti. "Göçleriniz sırasında beni hep önünüzde taşıyınız" demişti. "Büyük savaşlara girişmekten kaçınarak, bulduğunuz, ele geçirdiğiniz topraklara mısır ekin" öğütünde bulunmuş, "savaşlarınızda tutsak aldığınız insanları kurban edip, beni onların yürekleriyle beslemeyi ihmal etmeyin" diye tembihlemişti. En önemlisi, onlara bir ülke vaad etmişti; "Pencelerinde avladığı yılanla bir kartalın tünediği kaktüsü gördüğünüz yere yerleşin" buyruğunu vermişti. Aztek din adamları da halklarını, bu kartalı gördüklerini söyledikleri Meksika göller yöresinde, yerleşik yaşama geçirmişlerdi.

landırılmıştı. Onüç yıl, bir küme; dört küme, bir bağ; iki bağ ise bir dönem oluşturuyordu. Her kümedeki ardışık yıllar da yine tavşan, ev, çakmaktaşı ve kamış işaretleri ile

tanımlanıyordu. Bu dört işaretin başka uy-

bir yeni bir dünyanın yaratılmasıyla başlayan ve onun yok olmasıyla biten dört dönem, yine toprak, hava, su ve ateşle simgelenmişti. Aztek inancına göre bu dört dönem, insanlığın oluşumu için yeterli olmamış ve insanlar beşinci çağda ortaya çıkmıştı. Bu çağı haber veren güneş tanrısı da takvimin tam merkezinde yer almıştı.

Aztek giysi desenleri

tin başka uygulamaları da vardı. Tavşan; kuzey, kara, kış ve havayla, Ev; doğu, beyaz, sonbahar ve toprakla, Çakmaktaşı; güney, mavi, yaz ve ateşle, Kamış ise batı, kırmızı, ilkbahar ve suyla ilişkiliydi. Buradaki dört ana yöne ek olarak üç belirgin nokta da, merkez, başucu ve ayakucu idi.

Azteklerin kozmogonik tasarımlarını da içeren takvimde, her

karşı karşıya kalmışlardı. Uygarlığa, bu sorunlara çözüm bularak geçmişlerdi. Sümerler de, Dicle-Fırat deltasının balçık tabanı üzerinde yaşama tutunmaya çalışmışlardı. Kültürlerini, bataklık üzerine serdikleri hasırlarının üzerini zift ile kaplayarak oluşturdukları tabanlar üzerinde yükseltmişlerdi. Adem'in balçıktan yaratılışı söylencesi, aslında, insanlığın bu ilk uygarlığının bataklıktan bitişini simgelemektedir.

Sümer-Aztek benzerliği de bu kadarla kalmaz. Sümerlerin ırmak kıyılarında ve bataklıklarda su düzenleme ve akaçlama etkinliklerinin benzerini daha sonra Aztekler de gerçekleştireceklerdi; Aztekler de göl kıyısındaki bataklıklarla uğraşacak ve gölün ortasındaki adalara, kanallarla, kemerlerle tatlı su getirmeye çalışacaklardı. Sümerler gibi başlarından büyük işlere girişeceklerdi. Her iki toplumda, bu büyük çaplı kamu işleri için kitlesel çapta emeğin harekete geçirilmesi gerekiyordu. Sözkonusu "büyük sulama" işleri, onları ilkel topluluk sınıfından çıkarıp uygar topluma geçiren itiyi sağlamıştı. Bu işleri örgütleyip yöneten din adamlarının, her iki toplumda da yönetici kadroları oluşturmaları, artık bizi şaşırtmayacak bir başka benzerlik. Yönetimlerinin teokratik niteliği altındaki bu yapısal özellikler, benzerliklerin yüzeysel olmadığının göstergesidir.

Aztekler ve Araplar: Aztekler, göller bölgesine yerleştikten sonra gölden avladıkları balığı, yörenin uygar halklarının kereste, dokuma vb. ürünleriyle takas etmeye başlarlar. Öte yandan, savaşçı geçmişlerinden ve geleceklerinden yararlanarak kiralık asker olurlar. Sonra, ticaret ve fetih ikilisinin itisiyle, hızla yayılmaya başlarlar. Bu nitelikleri ise, Arapların ticaret, cihat ve fetih kavramlarına dayanan yayılmalarını anımsatmaktadır. Azteklerde de Araplardaki gibi, fetih kavramı-

nın altında, ticaretin yanısıra kutsal bir amaç yatmaktadır: kabile tanrıları gibi imparatorluk tanrıları da (Güneş Tanrısı Huitzilopochtli'yi) insan yüreği ve kanı ile besleme. Çünkü "Tanrı insan kanını içmezse Güneş kızılığını yitirivercek, evrenin sonu gelecektir." Tanrılarına kurban sağlamak için yapılan fetihlerin, her yıl bu amaçla binlerce kişiyi tutsak ettikleri düşünülünce, komşu topluluklar arasında müthiş bir korku yaratmasının nedeni anlaşılabilir. Öyle ki, Büyük Tapınak'ın (İ.S. 1486'da) açılışı onuruna kurban edilen insan sayısı yirmi bini aşmıştır. İnsan kurban etme olayının benzeri, Ortadoğu'da, simgesel çapta olmak üzere (yilda bir kez Molok'a yakılarak kurban edilen soylu bebeklerle) Kenanlılar arasında da vardı. İbrâniler ile Araplar arasında ise insan kurban edilmiyordu. Onlar olasılıkla, yörede hüküm süren vahşet dönemlerinin bu geleneğini, insan yerine hayvan kurbanını koyarak "uygarlaştırmışlardı"; benzeri etkiler, benzeri duygular ve düşünceleri uygar yoldan yaratmaya çalışmışlardı.

Diğer Benzerlikler: Yeni Dünya'nın Aztekleri ile Eski Dünya'nın Ortadoğu halkları arasındaki benzerlikler bu kadarla bitmez. Örneğin, yeryüzünde tek bir devlet (imparatorluk) kurma savına koşut olarak tek bir tanrı yaratma gereksinimi, her iki bölge halklarında duyulmuştur. Mısır'da, Firavun İkhonaton, öteki tanrıların tapınaklarını kapatmış, yalnızca Güneş'e (Aton'a) tapınan bir din kurmaya çalışmıştı. Aztek imparatorlarından Nezaualcoyotl'un ise, "her şeyin tek yaratıcısı bilinmeyen bir tanrı" için bir tapınak kurduğunu biliyoruz. Bulunabilecek bunlar gibi diğer benzerliklerin, insan ve insanlık tarihi hakkında birçok ipucu sunacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Aztekler ve Sümerler: Azteklerle Sümerlerin yaşam koşulları arasındaki büyük benzerlikleri farketmemek olanaksız. Meksika'da tarıma elverişli yerler, devletlerini çoktan kurmuş halklarla kapatılmıştır. Aztekler dar ve verimsiz adacıkların toprakları kalmıştır. Ancak Aztekler buralarda yaşama tutunmak ve yerleşik yaşama geçmek yolunda mucize yaratmışlardır. Yarattıkları mucizenin adı "çinampa". Çinampalar, yüzer tarlalardır. Bu tarlaları, gölün kıyısındaki sazlardan ördükleri sallarla yaratmışlar; salları da gölün dibinden çıkardıkları balçıkla kaplamışlardır. Sümerler de (İ.Ö. 5000 dolaylarında, Azteklerden 6000 yıl önce) Mezopotamya'ya indiklerinde benzeri çetin sorunlarla uğraşmışlardı. Toynebee'nin "A Study of History" adlı yapıtındaki deyişle "meydan okuyucu coğrafi ve toplumsal koşullar" ile

İlk Şehir Merkezleri ve Aztek Tüccarları

Gürbüz Erginer
AU DTCF Etnoloji Anabilim Dalı

Neolitik dönemle birlikte ilk yiyecek üreten köyleri, büyük kasaba ve şehirlerin ortaya çıkışı izlemiştir. İlk şehir merkezlerinin İ.Ö. 3000'lerde Mezopotamya, Mısır, Pakistan, kuzey Çin, Peru ve Hristiyanlığın ilk dönemlerinden sonraki zamanlarda Meksika'da kurulduğu bilinmektedir. Bu bölgelerin ortak özelliği; tarım yapılabilir, uygun koşullarda yoğun nüfusları geçindirmeye elverişli toprak alanlarına sahip olmalarıdır. Gerçekten sulama, ilk şehirlerin ortaya çıkmasında en önemli faktördür. Doğal ya da yapay sulama uygulamalarıyla elde edilebilir ürün miktarının arttığı bu alanlar, daha az olanaklı çevrelerden insanları çekmiştir.

Sulama, Meksika'nın iç kısımlarındaki çiftçiliğin gelişme sürecinde, oldukça erken bir dönemde ortaya çıkmıştır. Diğerlerinde olduğu gibi Meksika'da da, ilk şehir merkezlerinin oluşumuyla birlikte yoğun nüfusun yaşamasına olanak sağlayan yiyecek üretim teknikleri ve çiftçi olmayan sınıflar gelişmiştir. Bunu iş, meslek, sanat ve ticarete görülen hızlı büyüme izlemiştir. İlk şehir merkezlerinin ortaya çıktığı bu alanlarda gelişen çeşitli merkezler, su ve toprak için birbirleriyle rekabete girmişlerdir. Tarıma dayalı ilk yerleşik toplumlarda bu iki öge, savunma mekanizmasının geliştirilmesi ve askeri bir sistemin kurulması gereğinin ana nedenleri olagelmıştır.

Onlar, Eric Von Däniken'in esin bul

duğu, Buzi'nin oğlu rahip ve yahudi peygamberi Hezekiel'in (İ.Ö. -627--570) be-timlediği gibi "...ateş ortasında ışıldayan maden arabalarıyla" gelmediler gökyüzü-nün şimalinden...

Bering Boğazı yoluyla Asya'dan iskan edilen Amerika, ardarda gelen göçlerle nüfuslanmıştır. Başlangıçta toplayıcı, avcı olan gruplar ekonomileri gereği göçebe-dirler. İ.Ö. 900'lerde Meksika'nın Teotihuacan vadisinde "kes ve yak" prensibiyle geçimlerini destekleyen ilk yarı yerleşik köyler görülür. Tarımın ve sulama tekniklerinin geliştirilmesi, çeşitli göçebe grupları bu vadiye toplamıştır. Bu dönemlerde gerek toprağın yapısı gerekse ormanlar sayesinde yağmurlar vadi tabanını sürekli beslerken, bu durum sonradan bozulmuştur. İ.S. 1100'lerde Meksika vadisinde yer alan Texcoco gölü adalarının sakinleri olan Aztek ataları, göl bölgesini denetimleri altına alarak çevresinde sulama için drenaj kanalları açmışlar, buralardan çıkan toprakları yamaçlara taşımışlardır. Texcoco gölü üzerindeki bir adaya kurdukları başkentleri Tenochtitlan'ın temellerini çok sonraları, 1325'te atan Aztekler, vadiye hakim olmuş, büyük bir uygarlık ve imparatorluk kurmuşlardır.

Başlangıçta, savaşçıdan çok tarım işçisi olan yöre halkının çalışkanlığı, geliştirilen nadas ve sulama teknikleri sayesinde yılda iki kez ürün elde edilerek artı ürün sorunu çözülmüştür. Bunun sonucunda nüfus artmış, bilinen öteki eski uygarlıklardaki gibi gerçek iş bölümü oluşmuş,

Aztekler büyük bir disk biçiminde tasarladıkları dünyanın, evrenin tam ortasına yerleştirildiğine ve çevresini bir su halkasının kapladığına inanmışlardı. Dünyanın merkezinden çıkan dört yön, evreni çeyrek dairelere ayırmaktaydı. Böylece oluşan evrenin yata-y bölmesi, onüç gökten ve dokuz yeraltından ibaretti. Bu göklerin evleri idi ve en yüksekte

çiftçilik dışında papazlık, tüccarlık, saray ve hükümet memurluğu, marangozluk, balıkçılık, duvar işçiliği, taş işçiliği, kuyumculuk, dokumacılık gibi çeşitli meslek grupları ortaya çıkmıştır.

Aztek İmparatorluğu çok sayıda şehir devletlerinden oluşmaktaydı ve vadedeki üç şehir devletinin bir tür ordu gücü konfederasyonuna bağlı olarak yönetilen dağınık bir örgütlenmeydi. Konfederasyon, Azteklerin kurduğu başkent Tenochtitlan'a bağlıydı. Bu şehir devletleri Tenochtitlan'a vergi ödüyordu ve onun hakimiyetini kabul etmişti. Azteklerin temel ekonomilerinin bahçıvanlığa dayanmasına karşın geniş iç ve dış ticaret de oldukça etkindi. Aztek İmparatorluğu'nda, çok çeşitli ürün ve eşyaların dağıtımı için her şehirde geniş pazarların bulunduğu ve bunların, merkezleri başkentte bulunan seyyar satıcılar sistemiyle birbirlerine bağlı oldukları bilinmektedir. Tarihçi Bernal Diaz, bu pazarlarda altın, gümüş, değerli taşlar, kumaşlar, tüyler, tütün, deri, tuz, ekmek, bal, seramik ve ev eşyalarının satıldığını belirtmektedir. Bu pazar yerlerinde ağırlıkları denetleyen, anlaşmazlıkları çözümlen özel görevlilerin bulunduğuna ilişkin belgeler de vardır.

Azteklerde alışveriş takas yoluyla yapılmaktaydı. Değişim değerlerinin standartları konusunda bugün için yeterli bilgi yoktur. Ancak bir tür kredi sisteminin varlığı, ödenmeyen borçlar için çok ağır yaptırımların olduğu bilinmektedir. Tüccarlar, başkent Tenochtitlan'da; üyeliği miras yoluyla kazanılan, özel nişanlara, memurlara, tanrılara, ritüel ve törenlere, adalet sistemine sahip kapalı bir dernek oluşturmuşlardı. Silahlı olarak ve birlikte seyahat ediyorlar, eşyalarını hamallar taşıyor, hükümet tarafından korunuyorlar, askeri ve politik konularda hükümetlerini bilgilendiren bir tür casus olarak görev yapıyorlardı.

olanı evreni yaratan iki ulu tanrı için ayrılmıştı. Dokuz yeraltı ise, genelde ölümün geçmek zorunda olduğu alçak düzlemlerdi.

Aztek inancına göre güneş, her gün karanlığın güçlerine, Ay'a ve yıldızlara karşı bir mücadele sürdürmüş ve onları yenmiştir. Güneşin ölümü, savaş esirlerinin kurban edilmesiyle önlenebilecektir. Çünkü güneş, bu mücadelesi sırasında insanları hayatta tutan değerli madde kandan destek görmüştür. Aztekler, bu mücadelede tanrıyla birlikte çalışmalıydılar. Ancak bu fedakarca çabalar bile önceden uyarısı yapılmış olan afetleri sonsuza kadar erteleyemez. Güneş bir gün, düşmanlarıyla girdiği mücadeleyi kaybedecek, dünya korkunç depremlerle yokedilecek ve vahşi kötülüklerin ordusu göklerden inerek insanlığa nokta koyacaktır.

"Gökler kuruldu

Yeryüzü tamamlandı

Ya şimdi kim hayatta kalmalıdır, ey tanrılar?"

Bir Aztek güncesinden alınan bu sözler, aynı zamanda onların, evren ve yaşadıkları dünya hakkındaki görüşlerini dinsel inançlarıyla özdeşleştirmiş olduklarını belgeliyor.

Atlantik sahilinde yer alan Tochtepec bölgelerinde bulunan rölyeflerden birinde Quetzal Kusu tarafından taşınan savaşı giysisi. Bu

giysiler, zırh görevini görmek üzere kalın liflerden örülmüşlerdir.

Ve Tanrılar İnsan Kanı İçtiler...

Aztek dini, çok tanrılı olmakla birlikte, iki tanrı; Huitzilopochtli ve Quetzalcoatl daha bir ön planda olup, her işi düzenleyen takvimle sıkı bir bütün halinde, damgalarını bütün kültüre basmış bulunuyorlardı.

Aztek dininin, inanılmayacak denli fazla sayıda insan kurbanıyla kendini gösteren tüyler ürpertici bir özelliği vardı. Aztekler insanları kitleler halinde kurban ediyorlardı; hatta büyük doğal afetlerde yaklaşık 20 000 insanın kurban edildiği bilin

mektedir. Aztek rahiplerinin açıkça bilinen işlevi de; amansız tanrıların öfkelenerek herkesi kötürüm, hasta ve çaresiz bırakmalarını, bütün dünyayı yakıp yıkmalarını önlemek üzere onlara körpe insan yürekleri ve insan kanı sağlamaktır.

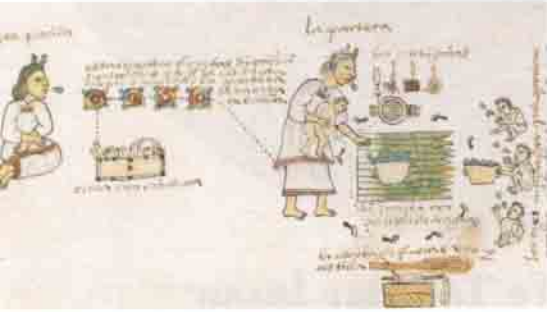
Bu durumda Aztek tanrılarının başlıca besin kaynağını savaş tutsakları oluşturuyordu. Bunlar, piramitlerin basamaklarından çıkarılır, dört rahip tarafından tutularak tapınaklara yürü-

tülür, kurban taşı üzerine kolları ve ayakları gergin durumda sırtüstü yatırılır, beşinci bir rahip tarafından kullanılan ve volkanik taştan (obsidien) yapılmış bir bıçakla da göğüsleri baştan başa yarılarak açılırdı. Sonra, kurbanın hâlâ çarpmakta olan yüreği yerinden burularak koparılır ve tanrılara sunulurdu. Ceset ise piramit basamaklarından yuvarlanıp atılırdı. Savaş tutsakları yanında çok sayıda köle, tanrı ve tanrıçaları temsil etmek üzere bazı genç erkek ve bakire kızlar da kurban edilenler arasındaydı. Bu yönüyle Aztek uygarlığı bir anlamda yüksek kültürünü, günümüz insanına vahşi görünen birtakım uygulamalarla birleştirmekte idi.

Boynu Vurulan Günebakan Çiçeği

Dünyayı mitoslarla açıklayan Azteklerin mitoslarından birisi de onların yok olmalarına yol açtı. Efsaneye göre, tanrı Quetzalcauatl batıda kaybolmuştu ama günün birinde beyaz tenli bir insan olarak doğudan çıkıp gelecekti.

Efsaneye kendisini fazlasıyla kaptıran Aztek İmparatoru Montezuma II, 1517 yılında Meksika göklerinde görülen büyük bir kuyruklu yıldız haberi vermeyen ve açıklamasını yapmayan astrologlarını idam ettirdi. Çünkü Montezuma, kuyruklu yıldız bir felâ-

Aztek yaşamından çeşitli dönemler...

Bir Aztek bebeği, doğumdan hemen sonra bir törenle banyoda yıkanır. Kız ve erkek çocuklar farklı eğitimlerden geçirilirler ve yaramazlık yapan bir erkek çocuk, babası tarafından ateşin üzerine tutularak cezalandırılır. Yaşları ilerledikçe erkek çocuklar balık tutmak gibi erkek işleri öğrenirken, anneleri tarafından eğitilen kızlar ise temizlik yapmayı, yemek pişirmeyi ve kilim dokumayı öğrenir. Büyüyen erkek çocuklar, babaları tarafından hayatın iyi ve kötü yönleri üzerine bilgilendirilir. Evlendikten sonra sade bir yaşam süren çiftler 70 yaşına geldiklerinde sınırsız içki ile ödüllendirilirler.

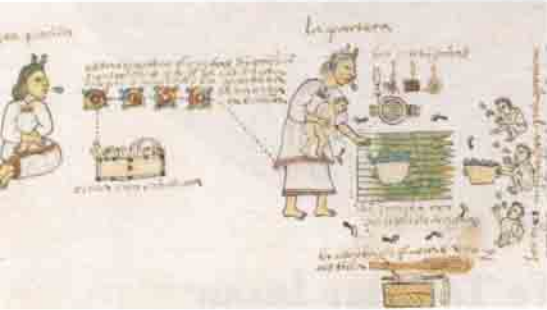
mektedir. Aztek rahiplerinin açıkça bilinen işlevi de; amansız tanrıların öfkelenerek herkesi kötürüm, hasta ve çaresiz bırakmalarını, bütün dünyayı yakıp yıkmalarını önlemek üzere onlara körpe insan yürekleri ve insan kanı sağlamaktır.

Bu durumda Aztek tanrıların başlıca besin kaynağını savaş tutsakları oluşturuyordu. Bunlar, piramitlerin basamaklarından çıkarılır, dört rahip tarafından tutularak tapınaklara yürü-

Boynu Vurulan Günebakan Çiçeği

Dünyayı mitoslarla açıklayan Azteklerin mitoslarından birisi de onların yok olmalarına yol açtı. Efsaneye göre, tanrı Quetzalcauatl batıda kaybolmuştu ama günün birinde beyaz tenli bir insan olarak doğudan çıkıp gelecekti.

Efsaneye kendisini fazlasıyla kaptıran Aztek İmparatoru Montezuma II, 1517 yılında Meksika göklerinde görülen büyük bir kuyruklu yıldız haberi vermeyen ve açıklamasını yapmayan astrologlarını idam ettirdi. Çünkü Montezuma, kuyruklu yıldız bir fela-

Aztek yaşamından çeşitli dönemler...

Bir Aztek bebeği, doğumdan hemen sonra bir törenle banyoda yıkanır. Kız ve erkek çocuklar farklı eğitimlerden geçirilirler ve yaramazlık yapan bir erkek çocuk, babası tarafından ateşin üzerine tutularak cezalandırılır. Yaşları ilerledikçe erkek çocuklar balık tutmak gibi erkek işleri öğrenirken, anneleri tarafından eğitilen kızlar ise temizlik yapmayı, yemek pişirmeyi ve kilim dokumayı öğrenir. Büyüyen erkek çocuklar, babaları tarafından hayatın iyi ve kötü yönleri üzerine bilgilendirilir. Evlendikten sonra sade bir yaşam süren çiftler 70 yaşına geldiklerinde sınırsız içki ile ödüllendirilirler.

